

BA108 Starší dějiny baltického prostoru v evropském kontextu

Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, Ph. D

Syllabus

Cílem tohoto kursu je seznámit studenty s tendencemi historického vývoje ve východním Pobaltí v době Evropského středověku. V kurz projednává otázky etnogenezi pobaltských národů, vznik státních útvarů a formování stavovské společnosti ve (převážně východním) baltickém prostoru. Studenti se také seznamují s několika historických pramenů baltického středověku.

Kurs nahlíží na širší kontext evropského středověku, neboť celoevropský střet mezi císařem a papežem, mezi latinskou a řeckou a pak mezi protestantskou a katolickou Evropou měli svoje specifické následky pro historický vývoj východního Pobaltí. Zvláštní pozornost je věnovaná institucím a ideologií křesťanského státu, šlechtického a měšťanského stavu a rytířského řádu v té době a místě, odkud byly tyto instituce „exportované“ do východního Pobaltí.

Hodnocení:

Možnost 1.: Referát na zadané téma podle doporučené historické literatury anebo historického pramene, a jeho prezentace v semináři: (Maximálně 5 bodů) Závěrečná zkouška: písemná odpověď na jednou z třech volitelných otázek (Maximálně 5 bodů). Aktivita v seminární diskusi (maximálně 2 body).

Možnost 2.: Závěrečná zkouška: písemná odpověď na tři zadané otázky (Maximálně 10 bodů). Aktivita v seminární diskusi (maximálně 2 body).

K získání kreditu je nutno získat minimálně 8 bodů.

Rozvrh a témata

24.02.

- 1) Baltové a (Ugro)Finové mimo křesťanskou Evropu (do X. století). Nejstarší zmínky v historických pramenech evropského středověku.

Povinná četba: Luboš Švec, Vladimír Macura, Pavel Štol, *Dějiny Pobaltských zemí*. Nakladatelství Lidové Noviny, Praha, 1996: S. 7-19

03.03.

- 2) Severní Evropa IX. až XI. století: vikingská expanse.
- 3) Křesťanská Evropa X.- XIII. století: Evropa řecká a latinská. Svatá říše římská a Německé království. Království dánské a arcibiskupství hambursko-brémské. Křížové výpravy a rytířské řády. Hansa.

Povinná četba: Eino Juttikala, Kauko Pirinen, *Dějiny Finska*. Nakladatelství Lidové Noviny, Praha, 2001.S.16-23

Referát 1.: David Kirby, Merja-Liisa Hinkkanen. *The Baltic and the North Seas*. London and New York: Routledge, 2001. P. 103-119.

10.03.

- 4) Střední Evropa X. a XIII. století: počátky českého, polského a uherského státu.
- 5) Východní Pobaltí (od Prus po Finsko) v X. až XIII. století: pronikání křesťanství.

Povinná četba: Luboš Švec, Vladimír Macura, Pavel Štol, *Dějiny Pobaltských zemí*. Nakladatelství Lidové Noviny, Praha, 1996. S.20-34. Eino Juttikala, Kauko Pirinen, *Dějiny Finska*. Nakladatelství Lidové Noviny, Praha, 2001.S. 24-49.

Referát 1:Obraz pohanské kultury baltických národů podle německého překladu Livonské kroniky Jindřicha Lotyše (Henricus de Lettis).

Referát 2. Vznik a ideologie Livonského řádu Mečovců podle německého překladu Livonské kroniky Jindřicha Lotyše (Henricus de Lettis).

Referat 3. Mise Sv. Vojtěcha podle knížky Františka Dvorníka Zrod střední a východní Evropy : mezi Byzancí a Římem.Praha, 1999.

Referát 4. Norman Davis. Polsko: Dějiny národa ve střední Evropě. Praha, Prostor 2003. S.262-299.

24.03.

6) Řádová území v Prusích a v Livonsku. Vznik a expanse litevského státu.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová Litva. Praha, Libri 2006. 25-54.

Referát 1: Steven C. Rowell *Lithuania Ascending. A Pagan Empire within East-Central Europe 1295-1345.* Cambridge, 1994. P. 289-304.

Referát 2: Mati Laur, Tonis Lukas etc. *History of Estonia.* Talinn, 1997. P. 55-70.

Referát 3: Obraz pohanské kultury Prusů v Německém překladu Kroniky Pruské Zemí Petra Dusburgského.

31.03.

7) Velké politické projekty XIV. století. Karel IV, Kazimír Veliký, Algirdas a Kęstutis.

8) Krevská a Kalmarská unie.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová Litva. Praha, Libri 2006. 55-61. Eino Juttikala, Kauko Pirinen, *Dějiny Finska.* Nakladatelství Lidové Noviny, Praha, 2001.S.50-53.

Referát 1: Zigmās Kiaupa, *The history of Lithuania.* Vilnius, 2002. P. 46-76.

Referát 2: Jan Stejskal, *Podivuhodný příběh Jana Jeronýma.* S. 11-25.

14.04.

9) Ekonomický vývoj Baltického prostoru ve středověku.

10) Vzestup Moskvy. Florentská unie a pád Cařihradu.Náboženská, sociální a politická diferenciacie společnosti v Litevském Velkoknížectví XV-XVI. století. Konflikty a kompromisy. Brestská a Lublinská unie.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová Litva. Praha, Libri 2006. 62-73

Referát 1: Zigmās Kiaupa *The history of Lithuania.* Vilnius, 2002. P. 124-151

21.04.

11) Počátek a šíření reformací církví v litevském a řádovým statě. Úpadek a sekularizace řádových území.

Povinná četba: Luboš Švec, Vladimír Macura, Pavel Štol, *Dějiny Pobaltských zemí.* Nakladatelství Lidové Noviny, Praha, 1996. S.63-80.

Referát 1: Mati Laur, Tonis Lukas etc. *History of Estonia.* Talinn, 1997. P. 75-95.

Referát 2: Hans –Joachim Schoeps, *Dějiny Pruska.* Praha: Garamond, 2003. S. 9-15.

05.05.

12) Písemnictví Litevského velkoknížectví.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová Litva. Praha, Libri 2006. S. 74-79.

Referát 1: Politická polemika v předvečer Lublinské unii v první *Rozmowie polaka s litwinem* Augustini Rotundi. V: *Šešioliktojo amžiaus raštija* .Vilnius, Pradai, 2000. P.201-251

Referát 2: Politická polemika v předvečer Lublinské unii v druhé *Rozmowie polaka s litwinem* Augustini Rotundi. V: *Šešioliktojo amžiaus raštija* .Vilnius, Pradai, 2000. P. 251-275